

280279

CENSURAT

ANUL VIII.

IANUARIE-MARTIE 1939

No. 1

REVISTA ENCICLO- PEDICĂ

REVISTĂ PERIODICĂ LUNARĂ

Proprietar și Răspunzător: Ioan Corbu, Cluj, Strada General Grigorescu 16

Se împarte gratuit.

Inscrisă sub Nr. 93—4938 la Tribunalul Cluj.

S'a făcut prea multă prădăciune pentru învățămîntul teoretic.

I. — In Nr. 9—936 și 3—937 sub titlul „Cum se pradă banii statului și agoniseala țeranului pe teorii“, am vorbit despre comunicatul Ministerului agriculturii din August 1936, că „agronomii numiți cutreieră satele și dau sfaturi țeranilor cum să lucre pămîntul“. Activitatea asta frumoasă a agronomilor era numai o plăsmuire de birou, fără nici un rezultat, sau folos pentru țeran, deși diurnele se plăteau. Țeranul în zile de lucru e la câmp, nu poate aștepta pe agronom în sat să-i asculte sfaturile, iar agronomii de sigur că n'au bătut câmpii, ca să predice la fiecare țeran, în mijlocul lucrului, aceleași teorii învățate și repetate de nenumărate ori — adevărată comedie. Și ce sfaturi le pot da? Am mai arătat, că toate învățăturile, ce se pot da, se pot cuprinde pe o pagină, două, și că țeranul încă le știe, dar nu le poate urma totdeauna. Nici cei ce au trimis pe agronomi, nici agronomii trimiși n'au nici idee că ce știe țeranul, deci nu pot ști nici cari sunt sfaturile, de cari are lipsă țeranul. Din necunoștința asta vine, că se așteaptă așa de mari rezultate dela agronomi, fără însă să se arăte, dar banii se pradă fără nici un folos.

Toate criticele făcute de agronomi țeranului, că e cel

din urmă cu cunoștințele de agricultură, sunt nedrepte și interesate. Un agronom a descoperit, că nu știu unde, în un pământ arinos — poate teren inundat — țeranii nici nu ară, ci seamănă de-a-dreptul și grapă. De-aici agronomul trăgea concluziunea, că țeara are mare lipsă de agronomi — par'că agronomii au să dea țeranului plug, dacă n'are. Toată ponegrirea plugarilor noștri de către agronomi are singurul scop de a îndupleca guvernul ca să-i căpătuiască, numindu-i în funcțiuni salarizate, dar fără nici un folos pentru țeran, care-și precepe mai bine meseria decât mulți agronomi plini numai de teorii. Ba încă aceștia împrumută țeranului că nu le ascultă sfaturile — cari sfaturi? să numească vr'o câteva, și-și vor trada îndată naivitatea.

Dacă d-l ministru al agriculturii nu mă crede, să binevoiască a se adresa la câțiva învățători-plugari de legea vechiă, dela sate, cari țin prelegeri în cursul supraprimar din cartea de agricultură rațională după programa analitică, să-i comunice că ce învățături au deprins și folosit din agricultura rațională la economia lor, cari nu le-au cunoscut mai înainte nici ei, nici țeranul — și se va convinge d-l ministru, că nu s'au ales cu nemică. Am mai spus atunci, că puținele sfaturi, ce se pot da, se pot publica țeranului duminica prin primării, mai ieftin și mai bine decât prin agronomi, și la toți țeranii de odată. Vedem că în anul trecut așa a făcut și Ministerul agriculturii, trimitând la sate îndrumările, ce se pot da — de ce sunt buni atunci agronomii? ca să facă „vaste programe și campanii agricole“, de birou, pentru — ziare. Nu vor da agronomii mai bune învățături decât Ministerul.

II. — Am urmărit îndrumările Ministerului agriculturii pentru plugari, ca să văd, dacă cuprind învățături, cari nu se află în cărțile de agricultură rațională pentru cursul supraprimar, dar n'am aflat mai multe, afară de unele învățături despre lupta în contra secetei, cari sunt mai mult teoretice, fără ceva folos, sau valoare practică. Un comunicat ne spune, că porumbul trebuie prășit chiar și de 3—4 ori și după fiecare ploaie, pentruca apa intrată în pământ să nu se piardă în vânt, iar la alt loc că prășitul e bun, pentruca apa să nu se piardă în pământ. Dacă o pătură de pământ afinat, la suprafață, împedecă

Încâtva pierderea apei în vînt, ce rost are ceealaltă îndrumare, ca „apa să nu se piardă în pămînt“? Ce să înțeleagă și cum să se cumîntească țeranul din încurcătura asta? Dacă ploaia a fost bună, se poate prăși cum se cade, nu mai e vorba de luptă în contra secetei, dar dacă ploaia a fost puținică, și mai spargi pătura subțire umedă cu prășitul, ori grăpatul, toată apa se pierde în vînt în scurt timp, pe când dacă lași pătura umedă neatinsă, apa se sbeută tot mai adînc de pătura de desupt uscată. Se recomandă prășit în contra secetei și dacă nu plouă, căci „dacă mișcăm într'una prin prășit pătura dela suprafața pămîntului, stricând scoarța și astupînd crepăturile, apa nu se pierde, și pămîntul rămîne ravîn“, și „prășind de mai multe ori plântele resistă la secetă“ — teorii seci, dacă mișci pătura de pămînt, se espune aerului și umezeala, și se pierde mai răpede. La alt loc se spune, că în contra secetei prășitul să nu se facă adînc, și numai cu prășitoarea și nu cu rarița, ca să nu se piardă umezeala (în vînt). De altă parte prășitura adîncă e bună, ca să ajungă aerul la rădăcini. Dar de unde să șcie țeranul, că după prășit va urma secetă, sau ploi mănoase?

Din toate aceste teorii țeranul nu va precepe nemică și chiar dacă producțiunea va fi ceva mai bună — anevoie de constatat — ea nu va răsplăti costul prășitului al 3-lea, 4-lea... Agronomii să încerce mai întăiu la economia lor și apoi să deie sfaturi țeranului. Și să nu se uite, că pe lîngă costul prășitului al 3, 4...-lea la pierdere se adauge și iarba (pășunea) stricată, care încă nu e de desprețuit. În timpul verii, pe secetă, când vacile veniau răgind flămânde dela pășune, mama, fie iertată — și câteodată și eu — tăia cu secerea câte un braț bun de costreie grasă din mălai (porumb), crescută după prășitul al doilea, și-l arunca în iesle la vacă (boii erau la pășunea de munte), ceea ce se cunoșcea a doua zi dimineța la mulș. Cu asta se ajungea încă un lucru bun, cum spunea mama: „se mai răsufală și mălaiul (și fasolea și bostanii“ seminați cu mălaiul), deci ține loc încâtva și de prășit. Și mălaiul era cât se poate de bun, căci era gunoit, și asta face mai mult decât prășitul al 3, 4-lea. Iar după culesul mălaiului, când pășunile sunt bătute toate, vitele pășunau în mălaiști pînă cădea neaua. Dar ce șciu teoreticienii agronomi de nevoile țeranilor! Indrumările lor, că „să

nu rămână nici un fir de iarbă (buruiiană)“ put de departe a teorie esagerată.

Toate îndrumările pentru prășit vorbesc numai de folosirea prășitoarei cu un cal „pentruca lucrul să nu fie oboșitor“. Dar prășitoarea trebuie cumpărată și nici dacă o ai nu o poți folosi, dacă n'ai semănat cu mașina, deci trebuie să ai și mașina de semănat — și s'a constatat, că țeranii n'au nici pluguri deajuns. Țeranul prășește aproape numai cu sapa.

Un agronom scria într'un ziar, că dacă țeranul ar asculta învățăturile lor, ar avea ce mânca chiar și atunci când e secetă. E ușor să te lauzi din gură la gazetă, necontrolat. In loc de a critica pe țeran la gazetă, agronomul să-și aleagă într'un ținut secetos o porumbiște semănată de țeran, să iee sapa și să lucre „pe teren“ (cum se bucină), alătura cu țeranul, arătându-i cum se prășește și se luptă în contra secetei și să facă până 'n 4 prășituri chiar și dacă nu plouă, și atunci dacă în mijlocul porumbiștilor arse de secetă ale celorlalți țerani, numai porumbiștea prășită de agronom va da ca „să aibă ce mânca“ — atunci nu va fi nevoie ca să pedesească pe țeran, pentrucă nu le ascultă sfaturile, cum cer agronomii, „căci întâptuirile, rezultatele (dacă vor fi) conving mai bine decât sfaturile teoretice. Până nu vor arăta agronomii asemenea rezultate să mai contenească cu teoriile și cu criticile.

III. — Astă toamnă, în timpul secetei agronomii bucinau, că cine a făcut ogor, acum poate semăna, deși e secetă, căci pământul ogorit păstrează umezeala. Adecă după ce ai spart pătura de pământ și ai înturnat glia deasupra, mai uscată, dedesupt, iar pământul umed dedesupt, deasupra, în bătaia vântului și a soarelui, acum pământul păstrează mai multă umezeală?! — teorii agronomice. In unele părți ale județului Cluj plugarii fac ogor, nu la îndemnul agronomilor, ci din datină mai vechiă, dar a venit seceta și era luna Octombrie și nu puteau semăna. Câțiva plugari amăgiți de o ploaie subțirică și poate și de sfaturile agronomilor, că pământul ogorit are umezeală și se poate semăna, s'au pus pe lucru și au semănat. Grâul a germinat și a răsărit, dar ne mai plouând s'a uscat, așa că la 23 Octombrie, când a plouat binișor și toată lumea s'a pus pe lucru și a semănat, au trebuit să facă și ei o a

adoua semînătură, prima fiind în pagubă. Să mai conte-nească agronomii a-și prețui așa de sus învățăturile. Ba încă cer ca țeranul, care nu le ascultă sfaturile să fie pedepsit, căci statul plătește scump sfaturile acestea și nu folosesc nimic. Să ne arate cari sunt sfaturile acelea binecuvântate, cari nu le-a ascultat țeranul și pentru cari ar căta să fie pedepsit, căci nu se pot da numai așa pedepse pentru acuze generale, că n'au ascultat sfaturile agronomilor. Un agronom sfătos critica pe țeranul „netrebnic, care-și bate joc de pămîntul său și nu-l lucră, cum se cade” — nu se află țerani, cari să-și bată joc de pămîntul lor, dar se află destui agronomi naivi, cari îmbată de cap pe plugari cu teorii seci, după cari n'au nici un folos.

Un autor de agricultură rațională critica de sus pe țeranul nostru, că așteaptă ploia dela cer — par'că în alte țeri nu e tot așa — și sfătuia pe țerani să citească iarna din cartea lui, că vor avea mare folos! Așa de preceput agricultor mai rar, se vede că n'a făcut niciodată agricultură. Noi am arătat (Nr. 3—937) că din toată cartea aceea pentru cursul supraprimary, țeranul nu se alege cu nimic — numai autorul învățat nu o știe asta și vrea să învețe pe țerani agricultură rațională!!

În județul Ialomița agronomii ne-au comunicat, că au cutreierat întreg județul pentru reușita concursului grăului. Îi credem că l-au cutreierat și au încasat și diurnele cuvenite. Dar ce folos a avut țeranul din asta? — la concurs au fost premiați numai marii proprietari și nici un țeran. Atunci pentru ce plătește statul pe agronomi? Marii proprietari n'au lipsă de ei.

În ziare se laudau agronomii că în cutare județ producțiunea agricolă a fost îndoit mai mare în urma sfaturilor agronomilor (?), și — ca să nu se facă de rîs s'au îndurat să recunoască — că fiind și timpul bun, favorabil. Noi însă vom susține, că producțiunea mai mare e a se mulțami în primul loc timpurilor bune, apoi seminței alese, ce a căpătat țeranul (unde a căpătat) și pietrei vinete și mașinei de semănat (unde i-s'a dat) și nimic sfaturilor agronomilor. Acolo, unde a fost secetă, toate sfaturile agronomilor n'au ajutat nimic. Agronomii, cari ar voi să mă contrazică, să ne arate cari sunt sfaturile, cari au ajutat mărirea producțiunii. Ar fi interesant ca Ministerul agriculturii să pună la încercare știința agronomilor

și să le ceară să pună pe hârtie aceste sfaturi. Dacă nu le vor estrage din buletinul Ministeriului agriculturii (în care nici noi nu le-am aflat, înțelegem pe acele-a, cari au mărit producțiunea), ci le vor așterne pe hârtie din capul lor, am descoperi destule naivități, cari să-ți deșepte mai curund rîsul, și ai da dreptate țeranului, care după conferința unui agronom, întrebându-l că cu ce s'a ales (bine știind dinainte, că ce va răspunde), a răspuns: „apoi, domnule, aiestea nu-s pentru noi“. Și agronomii și alții neșciutori ar dori, ca țeranul să fie pedepsit pentru că nu le ascultă sfaturile!!

Drept probă de cunoștințele agronomilor de agricultură, servească și casul următor. La starea agricolă publicată de Min. agriculturii s'a comunicat la 23 August anul trecut din județul Năsăud că „săpatul (prășitul) porumbului nu se poate face din cauza ploilor“. Prășit la 23 August!! Agronomii, cari au făcut raportul și cei din Ministeriu, cari l-au publicat, au văzut în viața lor câmpul? Unde se prășește mălaiul pe la 23 August? Alt cas. Înainte cu 3—4 ani s'a împărțit mălaiu sătenilor lipsiți din ținutul Năsăudului. Pentru mălaiul căpătat în dar au fost îndatorați să facă câteva zile de lucru. Ei au fost duși de agronomi pe sate, ca să taie și rărească ramurile pomilor și să-i stropească contra viermilor. Stropind merii în plină floare, au perit sumedenie de albine, fie pentru că au fost stropite când culegeau nectarul, fie că au fost înveninate cu nectarul din florile stropite.

IV. — Fiindcă agronomii au căpătat ordin să se străduiască (!?), ca să se facă ogor, ba s'au cerut dela residenții regali ordonanțe pentru „executarea ogoarelor“ — au înaintat rapoarte în luna Octombrie, că se fac ogoare. Cine n'a putut face ogor în august sau septembrie, nu mai face ogor în octombrie, ci ară și seamînă, dacă e timpul priincios (dacă plouă). Alți agronomi însă au recunoscut, că nu s'au făcut ogoare, și promiteau, că vor purcede la sancțiuni (pedepse) — dacă n'au ce lucra. Asta-i mai trebuie țeranului, când atâtea cause pot să-l împiedice, ca seceta (de astă toamnă), lipsa de pășune, sau chiar lipsa de plug și vite. Cine nu le are, va plăti doauă arături, când se poate ajunge și cu una? Chiar și Ministeriul agriculturii a recunoscut, că înainte de a astringe pe țeran să facă ogor (să strice pășunea), ar trebui astringe

să semine plântă de nutreț — dacă poate și are unde. Agronomii nu trebuie să porceadă așa mușșe, din carte (teorie), și ar mai trebui să știe, că creșterea vitelor e mai fructuoasă și mai rentabilă decât cultura vipturilor.

Că e bine să se facă ogor, asta e neîndoios, dar e întrebare, dacă mărirea producției răsplătește costul arătorei a doua (și pășunea stricată) — să ne spună arândașii, cari plătesc plugul. La culturile făcute între împrejurări asemănătoare, cu aceleași unelte și semințe, anevoie se va putea constata o deosebire în cantitatea recoltei după ogorit și neogorit. De altă parte în ținuturile secetoase rare ori plouă și pentru ogorit și pentru semănat. Plugarul e mulțămît, dacă capătă o ploaie, când poate și ara și semăna totodată. Dar în timpurile lăudate a agriculturii marilor proprietari și a arândașilor, când aurul curgea în țară după grânele românești, se făceau și ogoare? Marii proprietari și arândașii erau foarte mulțămîți, dacă timpul le da puțină să are și să semine totodată — nici lăudatele tractoare încă nu erau cunoscute în agricultură.

Nu e iertat să aștrîngi pe țeran să producă mai mult cu spese mai mari, în folosul statului și în dauna sa, căci la urma urmelor dauna țeranului o resimte și statul (economia națională). Dar chiar în anul trecut, când producția a fost mai mare (nu din vina — ori meritul — agronomilor), acum nu se poate vinde și valorifica, fiindcă producția a fost bună în toată lumea. Și atunci ce agricultură rațională e aceea, să aștrîngi pe țeran să-și strice pășunea vitelor cu ogoritul (după teorie) și să-și fomezze vitele, ca să producă mai mult și să nu poată vinde prisosul cu preț bun (ba nici cu preț mic)*. Nu era mai rațional, ca să-și nutrească bine vitele și să producă mai puțin grâu, să vîndă mai puțin, dar cu preț mai bun? Țeranii s'au și plâns în ziare, că sunt aștrînși să ogorească și să-și fomezze vitele. Am văzut că în timpul crizei guvernul îndemna pe țeran să producă mai puțin vipturi, și că acuma-s doi ani Ministeriul agriculturii lăuda pe țeran, că a produs mai puțin grâu, căci statul nu era în stare să plătească primele, (ca să-i susțină prețul) la o producție mare. Apoi în anul următor producția

*) Scris la 15 Martie.

grâului a fost puțină în toată lumea, și grâul a avut prețuri bune, și atunci M. agriculturii a început a critica pe țeran, că nu se precepe la agricultură, ba agronomii îl ponegriau, că e prost și leneș și s'au numit o mulțime de agronomi, ca să învețe și să astringă pe țeran să producă mai mult grâu. Producțiunea a fost mai mare (fără vina Ministeriului), dar acum chiar din cauza asta nu se poate valorifica, și se încep campanii pentru cultura porumbului, căci acesta a început a se cere (parcă în timpul din urmă iar a mai scăzut cererea). Poate-că în anul viitor, după campania asta, vom produce mai mult porumb, și dacă producțiunea de grâu va fi iar puțină și se va plăti bine, iar porumbul mult se va plăti reu, se va schimba iar campania, pentru grâu, în contra porumbului. Să mai contenească teoreticienii agronomi cu campaniile și cu îmbătarea de cap a țeranului.

Ministeriul de azi al agriculturii bineșciind, că activitatea agronomilor se poate reduce la „vaste programe” pe hârtie, a prevăzut, că fiecare agronom să facă zilnic notițe de lucrările sale. N'aș vrea să fiu în pielea agronomilor, când se vor scărpinga în cap în toată ziua, că ce să mai scrie în notițe. Când nu vor avea ce să însemne, vor scrie: „am dat sfaturi plugarilor”. Pentru că însemnarea asta să nu devină banală și de rîs, repetându-se la infinit, ar fi de lipsă să se adaugă, că la cine (cu numele) au dat sfaturi, altcum nime nu va da nici un credit acestor notițe.

Am arătat în aceste pagini, că tractoarele nu sunt pentru țeran. Un agronom scriea, că n'au avut dreptate cei ce au criticat procurarea de tractoare, căci în județele cu puține vite de lucru cererile întrec puțințele de a le îndestuli. Natural, că dacă nu capeți plug cu vite, se cere ori ce plug, mai ales după ce s'a redus prețul aratului cu tractorul, ca să facă concurență plușului cu vite al țeranului (și scăderea asta are să o suferă țeranul pe urma tractorului). Tractorul însă costă mult pe stat, iar peste cinci ani e o rugină de aruncat, pe când vitele cresc într-una în preț. Nu cu tractoare să înzestreze statul pe țeran, ci cu vite și pluguri și mașini de curat grâul de semînță, cu mașini de semînat și piatră vînată ieftine. M. Sa Regele și I. P. S. S. Patriarhul au înzestrat pe țerani cu pluguri nu cu tractoare.

Am văzut în ziare agronomi lăudându-se, că la îndemnul lor plugarii din cutare comună s'au însoțit să-și cumpere tractor. Mașini de semînat, da, acestea sunt de folos, dar tractorul înseamnă ruina și aducerea la sapă de lemn a țeranului. Cum îl vor plăti țeranii? Poate vîn-

zându-și vitele de plug și plugurile, de cari nu vor mai avea lipsă la plugărit? Dar peste vr'o 6 ani nu va mai fi nici tractor, nici plug și boi. Tractorul va fi o grămadă de rugină, pe când boii în 6 ani se pot schimba de două ori și înlocui cu juncani tineri, rămânând țeranului la fiecare vânzare câteva mii de lei pentru nevoile economiei și a căsnicieii. Băieții agronomi n'au nici idee de greutatea folosirii unui tractor la zeci ori sute de plugari și într'o bună zi se strică și trebuie reparat și se pierde vr'o septămână, când e timpul cel mai priincios pentru arat. Ministeriul agriculturii ar trebui să atragă luarea aminte agonomilor să nu prostească pe țerani să-și prăde agoniseala pe tractoare — ele nu sunt pentru țerani.

V. — După ce am văzut cât de puține sunt toate învățăturile, ce se pot da țeranilor la agricultură, e locul să ne întrebăm, că atunci ce se învață la cursurile pentru plugari, în învățământul supraprimar, în școala superioară pentru țerani, în gimnasiul agricol, toate pentru țerani? Se învață câte în lună și în soare, se învață ce se învață și în licee și în academia de agricultură (nu este altă fizică, altă matematică, geografie, istorie... pentru liceu și altele pentru gimnasiul agricol...*) Invățământul practic, agricol... se află numai pe tabla școalei, și natural că nu-l vom afla pe băncile școalelor. Din toate acestea țeranul, sau copiii lui nu se alege cu nimic cel mult ceva cultură de paradă, care nu li-e de nici un folos la plugărit. Sau, ce folos are țeranul cu câteva hectare de pământ de agrimensură? (ca să nu mai vorbim de geografie, gramatică...). Cele câteva hectare de pământ nu le poate împărți țeranul la cei câțiva copii fără cunoștința agrimensurii? Să aibă ce împărți, că de împărțit e ușor fără nici o agrimensură. Intrebați pe judecător, preot, pe funcționarul dela administrațiune, finanțe... că ce le-a rămas din ce au învățat în liceu? Aproape nimic. Totul a fost mai mult un exercițiu al minții. Și atunci cum pot crede culturalizatorii noștri, că țeranul se va alege din aceste școale cu ceva de folos la plugărit?

Mi-se va spune că în Dania sunt universități pentru țerani. Sunt, dar nu aceste-a au adus bunăstarea poporului. Bunăstarea a fost mai înainte decât universitățile și aceasta bunăstare a permis lucsul universităților populare, cari sunt mai mult paradă și căpătuială pentru intelectuali, decât folos pentru popor, care n'are lipsă de

*) De fapt însă este până și altă(!) „Limba română pentru cl., de liceu comercial pentru băieți și fete“ și alta pentru liceul clasic și poate alte pentru liceul industrial, agricol... pentrucă, de ce să speculeze culturalizarea numai profesorii de liceu și nu și cei de liceu comercial...? Ministerul educațiunii cată să pună odată capăt speculei culturalizării și aici (în zilele din urmă a și pus).

atâta știință și teorii. Lucruri interesante, din domeniul științei se pot împărtăși țeranului și fără universități scumpe — prin conferințe.

S'a accentuat, că celor ce se înscriu la gimnasiile agricole, să li-se pună în vedere, că după absolvirea gimnasiului n'au să ceară să fie căpătuți în funcțiuni la stat, ci să întoarne la coarneau plugului (asta ar trebui să li-se spună la cei ce se înscriu la academiile de agricultură). Dar atunci care părinte — țeran ori cărturar — și-ar mai înscrie copilul în gimnasiul agricol? (la care numai numele e „agricol“). Învățatul în gimnasiul agricol coastă tot atâta ca și la liceu, din care are prospecte să iasă domn, salarizat la stat, nu să întoarcă la coarneau plugului, după ce-și va fi mâncat moșioara cu școala, pe băncile cărei a învățat multe de toate — afară de plugărit. Cine a înființat gimnasiul agricol (ca și industrial...) n'a știut, că acela nu-i e de nici un folos țeranului la plugărit. „Indrumarea tineretului școlar rural“ spre ocupațiuni folositoare nu se poate face prin școale, cari dau numai învățămînt teoretic și dorințe de o viață boierească, nu îndemn spre meserii. Fiii de țerani crescuți la școalele înalte țerănești, la liceul agricol, ca și la academia de agricultură, nu vor mai face nici o brînză la plugărit.

VI. — Orice meserie se învață mai bine la măiestru, plugăritul la plugar, în câmp, nu pe băncile școlii, din carte, dela agonomi. Foloasele științei de carte pentru țeran se prea esagenează, și nu merită atâta pradă de bani, câtă se face din partea statului pentru stirpirea analfabetismului. Imi vine în minte din copilărie băiatul vecinului, George, un copil vîrtos, dar greu de cap. Când mama ne-a dus pe amîndoi la școala din sat, George era tare voios să meargă, dar eu mă codeam, căci nu prea auzisem lucruri atrăgătoare despre școală. George mă trăgea de mînă ca să mă îndemne să merg. La școală după câteva septămîni n'am mai văzut pe George. Alfabetul nu i-a putut întra în cap, și într'o bună zi n'a mai venit, și a ramas analfabet, dar s'a ales din el un plugar ca toți plugarii. Dela tatăl său, care era și măiestru de lemn a deprins și meseria asta, toată țarna avea de lucru. Înainte de bătaie s'a dus și el ca alții mulți la America, iar după bătaie a venit acasă cu bani mulți și a cumpărat pămînt de 180.000 Lei. Ce s'ar fi ales din el, dacă ar fi fost trimis la o școală pentru înapoiți de minte pe speșele statului, căci părinții, plugari mijlocași nu le-ar fi putut suporta. Copiii învățați acolo cu comodități, cu mîncare bună, îngrășați (pepinieră de idioti pentru nobilitarea rasei, când atâția copii normali lîngezesc și se sting din lipsă de un nutremînt omenesc și nu pot merge nici la școala din sat, căci n'au nici cămeșă în spate), cu cînt și joc toată ziua, în loc să păzească neșce miei, neșce

vite (cum făceam și eu și regretatul patriarh Miron, ca copil — cu o bucată de pâine și o bucățică de slănină, ori o legăturică de brânză, în traistă)... când ies de acolo, de ce să se apuce, de ce folos li-e alfabetul așa de scump plătit de stat? — nu cumva se vor înființa și universități pentru ei? Copiii înapoiți de minte să repeteze clasa I primară până ce vor învăța alfabetul (cititul și scrisul), și să nu se prăde atâta ban pentru școale speciale pentru toate gradele de anormali (nici pentru supradotați).

Și îmi mai vine în minte tot din copilărie alt băiat, care a deprins știința de carte, dar cum s'a folosit de ea, când a ajuns mare? A cumpărat la târg la Năsăud o măsură de mălaiu (că acasă nu aveau), apoi a vândut-o la neguțători, dela cari căpăta o notă de plată pentru 1 florin (2 lei aur), care se plătea la casă. Până acolo adăugea la 1 un zero și încasa 10 fl. Asta a făcut-o de mai multe ori până ce a fost prins și pus la răcoare. Nu mai întreb pe culturalizatorii noștri pe care îl prețuesc mai mult, pe analfabetul, plugar harnic și înstărit prin sirguința lui, ori pe alfabetul, oaspetele închisorilor? Nu sunt decât teoreticieni naivi culturalizatorii, cari vorbesc în limba lor păserească despre „ravagiile înfricoșate ale racilei analfabetismului“ Tot așa vorbesc și învățătorii fără post, interesați ca să fie căpătuiți. Mai curând am putea vorbi despre prădăciunile, ce fac culturalizatorii în averea statului și agoniseala țeranului cu campaniile contra analfabetismului, în deosebi cu cursul supraprimar la sate, și cu agricultura rațională...

Tot cursul supraprimar la sate e numai lucș și prădă în visteria statului și pierdere de timp și bani pentru țeran. Chiar și învățătorii au recunoscut, că cursul supraprimar la sate n'a dat rezultatele așteptate, sau, spus limpede, nici un rezultat și nu va da, oricât ar fi de „practic organizat“ — deci trebuie desființat. Am mai arătat în alt Numer că din studiile cele mai plugărești — la părere — ca agricultura rațională, creșterea vitelor, legumărit... nu se aleg țeranii cu nemică, dar pentru aceea trebuie să plătească (pe viitor nu vor mai plăti) pentru cărțile de economie peste 100 Lei, și băieții încă se piardă timpul în loc să ajute părinților la economie (și statul plătește și peste 500 agronomi, ca să îmbete de cap pe băieți cu agricultura rațională — cu teorii). Ce lipsă are țeranul de gramatică, ca să plătească vr'o șese cărți de gramatică, apoi geografie, aritmetică, geometrie, științele naturale, ce lipsă sau ce folos are țeranul să scie calcula suprafața și volumul gobului are să învețe de rost ce e volt-ul, amper-ul, fără să înțeleagă, sau să-și încarce memoria cu câte nume exotice din geografie: Uruguay, Paraguay, Nicaragua... Se învață acolo matematică, ca și în liceu, unde puțini elevi mai buni pot rezolva problemele,

și ai putea trânti cu ele pe mulți învățători, cari ar avea să învețe pe elevi, cum să le resoalve... Unele din aceste cărți abia dacă au timp să le deschidă, dar pentru aceea trebuie plătite, căci profitorii culturalizării sunt autorii (încasează și învățătorii procente), cari măresc într'una manualele, nu pentru luminarea țeranului, ci pentru exploatarea lui și pentru profitul lor. Și se critică țeranul, că nu arată atragere și nu știe prețui foloasele învățătorei (?!) și trebuie să-l și pedepsească pentruca să-și trimită copilul să piardă și timpul la cursul supraprimar! Astea-s binefacerile cursului supraprimar pentru țerani, care coastă pe stat miliarde în salare și palate pentru școlile (cursul supraprimar), din cari s'ar putea asigura copiilor lipsiți un nutremânt omenesc, de care au mai mare nevoie, decât de atâta carte și învățătura (teorie). Învățătorii cer, că la fiecare școală să se numească cel puțin doi învățători, oricât de puțini ar fi școlarii, căci un învățător singur nu poate stăpâni materialul didactic. Foarte adevărat, dar materialul acesta încărcat nu-i e de nici un folos țeranului.

Tot cursul supraprimar atât de costisitor și pentru stat și pentru țeran și fără nici un folos, se poate înlocui cu o serie de conferințe interesante (anume prelucrate) în duminicile și serbătorile din postul Crăciunului și al Paștilor, la cari ar merge și țeranii cu plăcere și școlarii fără frică, că vor fi întrebați și nu vor putea da răspuns. În o conferință se poate arăta tot ce se poate spune cu folos despre agricultură. Tot așa din geografie, câteva conferințe din istorie (și împărțire de cărți de istoria patriei) și din științele naturale, bunăoară despre unele invențiuni minunate, moderne ca telegraful, telefonul, radio... Ca student universitar, pe lângă conducerea corului și bibliotecii „Reuniunii de cetire și cânt din satul meu (Zagra. Năsăud) esplicam la sătenii unele invențiuni și plasmuri ale științei, bunăoară cum lucră electricitatea în telegraf, și sătenii mă înțelegeau și spuneau: noi credeam că telegraful e o minune, care nu-i pentru capul nostru, dar acum vedem, că și noi o putem înțelege (câte procente dintre cărturararii cu bacalaureat mai știu cum se trimit telegramele?), și se interesau și îmi cereau lămuriri despre lucruri de științe, și le dam pe înțelesul lor. Am făcut înaintea sătenilor și esperimentul lui Foucault pentru a învedera mișcarea (învîrtirea) pământului. Învățătorii din sat mi-au și dat titlul onorific de „dascăl de onoare“, sătenii erau așa de încântați, că mi-au propus să nu mă duc din sat, că ei îmi vor face salar, ca să-i luminez și ândrumez, să le fac însoțiri economice (le-am fost procurat mălaiu american, cânepă italiană de semînță, bumbac ieftin dela Viena, căci neguțătorii evrei luau două prețuri... i-am fost învățat a-și face stupi cu faguri mobili

și o mașină de stors mierea)... Cel mai mare bețiv din sat mi-a zis: „domnișorule, fă o societate de temperanță, cum cetim la gazetă, eu întru cel dintâiu, și să vezi, dacă mai calc în crâșmă“. Se vede de aici, că la un Cămin cultural lucrul de căpetenie nu e un local, palat scump, ci omul — conducătorul.

VII. — Conferințele prelucrate pe înțelesul poporului sunt mijlocul cel mai ieftin și mai ducător la scop pentru luminarea și educarea poporului, nu înaltă pregătire pedagogică din școala normală superioară, care se cere plătită tot mai greu și fără nici un folos pentru țeran. Mai lua apostolat făceau la sate învățătorii de legea vechiă, cu salarii modeste, cu cari se ajungeau mai bine pe lângă economia lor decât cei de azi cu salarii mari, cari predică lucrul (munca) și agricultura rațională, pe care o cunosc numai din carte, desrădăcinați (v. Nr. 5—1934, și 1—1936), a căror singur razâm (și al copiilor lor) e bugetul statului, care dacă sterpește, rămân muritori de foame, ori buni de înrolat în bandele roșii.

Pentru învățătorii de azi, cari nu fac agricultură, și cu atât mai virtuos pentru cei de mâne, cu înaltă pregătire pedagogică, satul nu mai e un scop, un ideal de apostolat, ci o nevoie, o treaptă, ca să poată ajunge la oraș și să scape de sat. După ce li-s'au mărit salariile și pensiunile peste orice măsură dreaptă și proporțională, azi nu mai sunt nevoiți să facă agricultură ca părinții lor, iar cu teorii numai nu se face nici un apostolat la sate, și atunci de ce ar rămânea acolo? Ne având nici o legătură cu satul, ca învățătorii cu economie, răzâmați pe moșioara lor, când vor trece la pensie, se vor așeza cu toții la București, sau în alte centre de provincii, cu pensie de aproape 100.000 lei la an. De unde va plăti statul un miliard lei pensuni pentru fiecare 10.000 învățători? Și s'au numit în timpul din urmă sub regimul partidelor politice zeci de mii de învățători, repartizați cu sutele pe județe fără să se întrebe, dacă li-se simte lipsa, numai pentru interese electorale și pentru a căpăta producțiunea peste măsură de mare de învățători a școalelor normale prea numeroase, întinându-i cu un salariu de 1600 lei lunar, ca să fie lăsați în sarcina guvernului următor (din partidul contrar), ca să-i facă situațiunea financiară cât mai desperată și să-și bată capul, cum să-i plătească — par'că țeara asta e îndatorată să se ruineze plătind rătăcirile și demagogia culturalizatorilor fără cumpăt și fără rost, și mai ales interesele electorale de partid.

Ar fi timpul, și azi, când guvernul nu mai e legat de interese electorale, poate ca să reguleze odată salariile, și învățătorilor dela sate să li-se reducă, cum au fost înainte de bătaie și nu mai mari (pe când la toate celelalte categorii de funcționari sunt mai mici), ca să fie aștrînși să

facă agricultura rațională, pomărit, stupărit... nu să le predice numai dela catedră. Și altcum salarele mari peste măsură nu se mai plătesc decât celor mai bătrâni, și nici nu se pot plăti. Am propune ca învățătorilor, cari se ocupă cu agricultura și sunt căsătoriți să li-se dea înaintările în salar (reduc) fără să li-se mai ceară alte examene, dar ei vor rămânea în sat și nu vor putea fi transferați la oraș.

Cât abus și pradă erau în stare să facă teoreticienii și politicienii vechilor partide politice reiese și din faptul, că la școalele profesionale s'au înființat până și catedre — așa cată să le zicem — de spălat și călcat, măiestre asimilate în salar cu profesorii și profesoarele secundare! Un an întreg să facă teoria spălatului și călcatului!!! Ba se numia câte o măiastră la școale primare cu personal didactic complet, și trebuia ca să se reducă oarele programatice ale învățătoarelor, pentru ca să-i poată da ceva de lucru și la măiastra de prisos. La funcționarii neapărat de lipsă nu li-se pot da salarele cuvenite, iar o măiastră de spălat și călcat poate avea salar cât un director financiar! Am văzut în timpul din urmă chiar și manuale pentru învățarea curățeniei (măturat, spălatul ferestrelor...) — vorbărie cât mai lungă, ca să împlă o carte care trebuie cumpărată în profitul autorilor. Cum sunt măiestre de spălat și călcat, de ce nu ar fi și măiestre de măturat și spălat ferestre? Sunt și cursuri de o lună pentru mulgători de vaci (2—3 zile n'ar fi de ajuns?). Ba era să se deschidă și școale pentru păcurari (ciobani), atât de încăpăținați sunt culturalizatorii noștri pentru învățămîntul teoretic.

Citim în ziare atâtea numiri de măiestre, o sumedenie de ocupațiuni, ca: măiestre de gospodărie, de croitorie, de rufărie, de țesut, de bucătărie, de spălat și călcat, de lucru, ornamentație, de menaj, dexterități scindate..., nici una nu e pentru țerance, sau peste tot pentru țerani. La aceste școale și măiestre se duc numai fetele intelectualilor, pentru a căpăta o diplomă, ca să poată fi numite măiestre și să fie căpătuite din bugetul statului, ca să îmbete de cap fetițele cu teorii. Cine vrea să învețe o meserie, nu se duce la școala măiestrelor, ci la o lucrătorie, la meseriași.

VIII. — S'a vorbit în timpul din urmă mult despre subnutrirea țeranului și mijloacele de vindecare. Noi am mai arătat în aceste pagini, că cauza subnutrirei e numai una: lipsa de materii. Dar teoreticienii nu vreu să o înțeleagă și mai ales măiestrele de bucătărie țin morțiș, că cauza subnutrirei nu e lipsa, ci neștiința pregătirei — par'că mâncările se pot face numai cu apă chiară și cu învățăturile măiestrelor. Creangă ne povestește că mamă-sa fi certa (pe copii), când erau sburdalnici, dar tată-său zicea cam așa: „da lasă-i măi femeie să sburde, că pâne a dat dumnezeu,

lapte, brânză, untură este, murături sunt... apoi de ce să nu sburde?" Tot acestea le-am avut și noi la casa noastră țerănească, mama n'a âmblat nici măcar la școala din sat, necum la cursuri de bucătărie, dar n'am știut ce-i subnutrirea și fără învățăturile măiestrelor. Pentru nevoile țeranului ar ajunge cel mult un curs de o săptămână cu țerancele și fetele mari nu să îmbete de cap un an întreg fetițele — elevele cu rețete, cari se uită până ajung să fearbă ele. (Ba încă fiecare fetiță cată să ducă câte 5 lei — prețul unui litru de lapte — în toată săptămâna, ca să facă copturi).

O măiastră se lauda, că a învățat pe țerance, că din o găină se pot face două feluri de mâncări. Cine poate tăia găini pentru mâncare nu va suferi de subnutrire, chiar și fără învățăturile măiestrelor, pregătind și numai un fel de mâncare: găină în borș, până li-se va urî ori se vor îngreșoa (?) Ca și agronomii, măiestrele sunt interesate, ca să convingă guvernul, că și ele sunt neapărat de lipsă pentru fericirea poporului și deci să le salarizeze. Cu salariul unei măiestre s'ar putea cumpăra câte o jumătate litru de lapte la zi la 30—40 copii, pe care nu-l pot înlocui toate învățăturile măiestrelor. Ba am cetit în un ziar serios, la loc de frunte, un teoretician scriea, că subnutrirea țeranului vine de acolo, că nu știe prețului laptele, și ar trebui îndătinat să mânânce câte un păhar de lapte, ceea ce însă n'a intrat în datina țeranului, deși la sate este lapte destul". Adecă ar trebui și aici înființat un curs teoretic de „papă-lapte”, în care măiestrele să „îndătineze”, să învețe pe țeran cum să mânânce un păhar de lapte, când nu-l are, căci când îl are, n'are lipsă de învățături. Cum au înființat teoreticienii catedre de spălat și călcat, de ce n'ar înființa și cursuri de papă-lapte, căci de aceea e visteria statului. Tot pentru vindecarea subnutrirei țeranului s'au plătit și trimis pe sate măcelari, cârnățari dela oraș ca să învețe pe țeran, pentru plată, „cârnățarie de lucș — țeranul care poate tăia porc n'are lipsă de cârnățari de lucș, scump plătiți — se precep țeranii la tăiatul porcilor (numai să fie), așa că nici codița nu rămâne nefolosită. Nu de măcelari duc lipsă țeranii, ci de porci.

Pentru vindecarea subnutrirei în primul loc ar trebui să se șteargă orice tacsă pe bumbacul țerănesc, fiind cea mai nedreaptă și antiigienică. Cămeșă e mai neapărat de lipsă chiar și decât mâncarea, căci la drum poți ieși și cu vintrele gol, ori împlot numai cu mămăligă cu ceapă, dar nu poți iesi fără cămeșă în spate. Când s'a mărit subregimul partidelor politice, mai pe urmă tacsă pe bumbac, ca să nu murmure țeranii, s'a accentuat, că e de lipsă pentru înzestrarea armatei. Dar înzestrarea armatei trebuia avută în vedere înainte de plățirea miliardelor de datorii

ale fostului guvernator al Băncii naționale și ale atâtor politiciani imorali, nu la cămeșa țeranului și a proletarilor. Am citit în ziare, că la o vizită medicală la sate, cei cinci copii ai unui țeran n'au putut veni toți deodată, ci pe rând, pentru că cu toții n'aveau decât o singură cămeșă. S'a calculat, că pentru bumbacul de lipsă la o cămeșă tacsele fac 22 lei. E o nedreptate strigătoare la cer, pe care guvernul de azi se străduiește să o înlăture, ar fi bine, ca bumbacul țerănesc să se poată împărți la începutul, nu la capătul iernii, căci numai iarna au timp țerancele să țeasă. Când grindina sau seceta nemicește toată recolta țeranului, darea de pământ ar trebui să se șteargă din oficiu, și nu cum s'a făcut în Basarabia, acum-a trei ani, când cu seceta. S'a fost recurs la îndurarea publică, dar fiscul nu s'a îndurat să dea nici măcar păsuire la plățirea dărilor, până când au intervenit deputații în parlament (poate că guvernul aștepta ca îndurarea publică să-i plătească și dările). Ba ne-a fost dat să vedem chiar și azi într'un mare ziar, care a luptat mai aprig pentru iertarea datoriiilor fostului Guvernator al B. naționale, cum un economist (?) încerca să bage în ochi ministrului de finanțe, că „țeranii au o contribuție disproporționată la susținerea speșelor statului“ (da, disproporționată, dar nu în profitul lor, ci în dauna lor, 22 lei taasă la o cămeșă!), și voia să-l convingă pe departe (bate șeaua...) că e o nedreptate, ca „neguțătorii, industriașii și simbriașii (20% a țerii) să ducă în spinare toate trebuințele unui buget pentru o poporațiune și o țeară de 5 ori mai mare“, și spera că actualul ministru de finanțe va îndrepta nedreptatea, cu alte cuvinte: va mări dările țeranului, căci asta o cere și „tradiția“! („mi-ai pus pe umeri cât ai vrut“). Marele nostru economist se vede că nu știe, ori nu vrea să știe, că neguțătorul și meseriașul nu plătește dările mărite scăzându-și venitul, ci măbind prețul mărfurilor, pe care tot consumătorii, între cari și țeranii, îl plătesc. Se critică țeranii, că iarna nu lucră nemică (?) Dar dacă nu li-se dă de lucru... aleargă la orașe, ca să capete de lucru, dar nu capătă și sunt trimiși acasă.

Ca măsură pozitivă și cea mai fericită și mai ducătoare la scop pentru vindecarea subnutrirei și îmbunătățirea stării materiale și sanitare a țeranului e inzestrarea lui cu vite, creșterea vitelor fiind cea mai fructuoasă ramură de economie a țeranului, numai nepriceperea agronomilor vre să-i impună cultura vîpturilor în dauna creșterii vitelor. Vaca la țeran înseamnă îndestulare în casă, trăsură la plug și cărat și viitorul familiei asigurat, căci e un capital, care crește într'una, pecând tractorul peste vro cinci ani e o grămadă de rugină. Cel mai anevoios lucru la țeran e „să se apuce la vite“ — de aci înainte bunăstarea îi e asigurată. Să ne amintim că între țeranii nunii a-

vuți dămuiesc la finii neînstăriți o vițea, ca temelia viitoareii căsnicii. Însemnătatea „apucatului la vite“ pentru țeran apare așa de învederat și din poesia poporană glumeată, satirică: „Însura-m'aș însura, Nu știu socotul ce mi-a da: O cățea albă-a făta, Două rațe potcovite, să m'apuc și eu la vite, Două rațe și-un rățoiu, Să m'apuc și eu la boi“. Aceste versuri glumețe ne arată mai bine decât toate consiliile economice și culturale de teoreticieni care e pârghia rădicării satelor noastre — nu înalta pregătire pedagogică, teoretică a învățătorilor.

M. Sa Regele a dăruit la țerani de-a-dreptul vaci, dar pentru a putea înzestra cât mai mulți țerani ajunge și o vițea, și poate că mulți țerani n'ar fi în stare dintr'odată să țină o vacă, pe când o vițea e mai ușor de ținut și până ce va crește se vor strădui să câștige nutrețul de lipsă. „Piciorul de vită“ la țeran e un îndemn la lucru și singurintă, văzându-și bunăstarea asigurată; nici un petec de pământ nu va lăsa nefolosit. Peste trei ani va avea vacă cu lapte și vițel, îndestulare în casă, și însoțindu-se câte doi țerani cu câte o vacă, cu treabă bună și cu cruțare vor putea face și câteva zile de arat cu ele (trăgând brazda mai îngustă).

Vițelele dăruite la țerani nu se vor putea cuprinde nici de portărei, nici de agenții de urmărire, căci și fiscul mai vinde câte o vacă, ruinând câte o căsnicie — agenții de urmărire spuneau, că n'au ce face, căci dacă nu încasează dările sunt dați afară din serviciu. Să ne mai amintim, că din cauza secetei țeranii sunt astrinși să-și lapede vitele pe nemica, (când nutrețul e mai scump decât vitele și nu se află), ruinându-se pentru totdeauna. Aici trebuie ajutat cu fapte — cu vite, nu cu teorii, nu cu agronomi, nici cu învățători cu înaltă pregătire pedagogică, cari nu-i sunt de nici un folos țeranului.

Țeranii dăruți se pot îndatora, ca prima vițea să o dea înapoi statului, pentru ca să poată ferici cu ea alți țerani lipsiți. Țeranii cari nu pot ținea o vacă pot fi înzestrați cu câte o capră elvețiană (ori cum le vor fi zicând) — una singură dă atâta lapte, că poate îndulci o familie mai puțin numeroasă și cel puțin copii.

Planul de înzestrare cu vițele îl voi arăta dacă mi-se va cere. Înzestrarea cu vite (vițele) e cea mai fericită formă de împrumutare a țeranului fără camătă, capitalul e replătit statului cu prima vițea.

Dacă am admite că numărul învățătorilor de prisos (pentru cursul supraprimer) al măiestrelor și agronomilor de prisos ar fi numai 10.000, cu salariile acestora de pe un an de 500 milioane lei (lunar mijlociu 4000 lei) s'ar putea înzestra cu câte o vițea (de 3—4 luni) 250.000 familii din cele 2 milioane, cari n'au vacă la casă, deci cu salariile de pe patru ani s'ar înzestra un milion de familii cu

câte o vițea, iar aceste familii, cu prima vițea, în alți patru ani vor înzestra și pe celalalt milion de familii lipsite — pe când de cursul supraprimar n'are nici un folos țaranul, iar cele 500 milioane lei vor trebui plătite pururea, iar peste 30 de ani vor trebui plătite și pensiunile, deci încă cel puțin 500 milioane lei — fără nici un folos.

IX. — Idealul binevoitorilor satelor noastre ar fi, ca toate satele să ajungă ca satul d-lui fost ministru I. Mihalache, Topoloveni. Dar asta nu se poate, și nici nu e de lipsă pentru fericirea satelor noastre, cari atunci nici n'ar mai fi sate. Departe de mine de a vorbi de rău frumoasele înfăptuiri ale dlui Mihalache; acel-ași a fost și idealul meu, dar acesta nu-l puteam ajunge decât ca învățător la sate. Primele investițiuni la Topoloveni s'au făcut din un împrumut, care dacă n'ar fi venit deprețierea leului, poate că ar fi apăsat și sugrumat tot viitorul frumosului început. Mai departe dl Mihalache ca ministru a adunat milioane pentru înfăptuirile d-sale. Și am mai vădea să șcim, cât plătește statul la an în salare la funcționarii, învățătorii, măiestrele dela școalele din Topoloveni, ca să ne întrebăm, că poate statul plăti atâta în fiecare sat? Apoi școalele de țesătorie, de bucătărie, cum am mai arătat, sunt de lucș, numai pentru țeranii bine înstăriți, ceialalți țerani n'au nici un folos de ele. Cui fi trebuie țesătorie și bucătărie de lucș, să și-o plătească, statul nu e dator și nu e iertat să prade banul pentru lucșul câtorva înstăriți. Ba încă din acelea școale ies numai petiționare la bugetul statului ca măiestre de bucătărie, țesătorie, de cari n'are nici o lipsă și nici un folos țeranul. In loc de măiestre să i-se dee bumbac ieftin și la timp (nu la capătul iernii), căci țese șcie orice țerancă, ba chiar și fierbe numai să aibă ce. Ca sală de citire cu bibliotecă se poate folosi o clasă din școala primară, căci țeranul n'are timp să meargă acolo decât dumineca și serbători. De casină însă n'are lipsă țeranul. Plugariul, care cercetează regulat casina și stă la un păhar de bere cu domnii (rădicarea „standardului“ de viață), poate pune de mămăligă, căci n'o „să-i mai âmble plugul“.

Electricitatea nu e pentru sate (v. Nr. 6—937), luminatul electric nu e pentru punga țeranului care cu prețul unui bec (care se poate strica în tot minutul) se poate a-provisiona cu petroleu pe un an — dar kilowații folosiți, contorul, reparaturile...? Nici de sport, fotbal n'are lipsă țeranul, care face educațiunea fizică și la lucrul câmpului și acasă, toată ziua. Și să nu se uite, că orașele (prefacerea satelor în orașe) se țin cu dări comunale grele cari țeranul din venitele lui, și mai ales cu prețurile de azi ale produselor agricole nu le poate plăti.

Pentru educarea și luminarea țeranilor s'au deschis astă iarnă cursuri, sau școale țerănești în mai multe ora-

șe și pe semne se vor mai deschide, acesta fiind numai începutul. Am citit că aceste școale au un program practic, care interesează pe țerani. Dăm aici materiile predate la țerani la o școală țărănească (după conferențieri): „religie, horticultură, pomicultură și apărare pasivă, geografie, istorie, literatură populară, limba română, coruri, geometrie, aritmetică, estetică, cooperatii, contabilitate rurală, zootehnie, agricultură, medicina veterinară, igienă, mica chirurgie, boli venerice, apicultură“. Am rămas încrucit numai citind numele materiilor, dar țeranul, care le-a ascultat? Vor fi ele toate bune și frumoase, dar să ne întrebăm cu ce s'a ales țeranul din ele pentru meseria lui de plugar? Am văzut cu ce se aleg țeranii chiar din agricultura rațională — aproape cu nimic. Ce să mai așteptăm dela celelalte materii: estetică, poezie... Dar se va zice, e vorba de educarea, de cultura țeranului... Dacă aceste cursuri au avut într'adevăr rezultate pentru rădicarea nivelului cultural al poporului, atunci Ministeriul Educațiunii să adune și să aleagă materialul acestor cursuri (sau din învățământul primar și supraprimar), să-l prelucereze prin oameni cu „înaltă pregătire pedagogică“, în formă de conferințe (cum am arătat mai sus), dar pe înțelesul poporului. Din conferințele arătate mai sus câte vor fi fost, din care țeranul n'a înțeles nimic. Sunt foarte puțini intelectuali, cari cunosc limba poporului, și preste tot limba românească curată. In Numerul serbătoresc al revistei „Satul“ a dat și d-l prof. D. Gusti, președ. Serviciului social un articol pentru țerani despre „serviciul social“. Avem tot respectul pentru bunele îndemnuri pentru rădicarea satelor noastre, conform cu dorințele și intențiunile M. S. Regelui, dar articolul acesta e numai pentru intelectuali, poporul nu înțelege nimic din el, și ar fi fost bine ca să știe și țeranul, că ce vrea „serviciul social“, așa cum a lămurit d-l T. Gh. Sidonovici comandantul străzii țerii, că ce vrea „Straja Țerii“ în un articol pe înțelesul tuturor. Am avea o singură observare, că slavul „vajnic“, atât de folosit și iubit de cărturari, e neînțeles de popor, care înțelege însă românescul: „aprig: cei mai aprigi apărători“; iar unguismul „seama“ a ajuns prin abus și desmăț să însemne și „viață și moarte“, oare nu e mai frumos românește: „oameni frunțași“, sau „aleși“, sau „de frunte“ („ostași de frunte“, decât „de seamă“?

Aceste conferințe pe înțelesul tuturor să fie tipărite și să se trimită să fie citite și împărtășite tuturor țeranilor acasă în satul lor și să nu piardă câte trei săptămâni prin oraș și fiecare țeran să spezeze cel puțin câte 400 lei pentru mâncare, iar statul a dat 9000 lei, cu cari se puteau împărți la țerani multe lucruri bune și de folos, ca semințe, pomi, cărți. Mă prind că la o nouă deschidere de școale țărănești nu se va mai presenta nici un țeran, afară dacă nu vor fi „executați“ ca ogoritul.

Nu știm, întru cât o fi adevărat, dar am citit în ziare, că acești țerani, cari au cercetat școalele țărănești, vor fi folosiți în serviciul social. Nu cumva vor fi numiți ceva funcționari? Cu acest rost al școalelor țărănești nu ne putem împăca. Avem prea mulți funcționari, învățători, profesori, măiestre, și să se mai numească funcționari noi pentru serviciul social. Am propune, ca pentru serviciul social să se folosească funcționarii dela administrațiune. Dacă cetele (echipele) regale au lucrat separat de administrațiune, aceasta și-a avut rostul său bine motivat, căci administrațiunea era în mâinile partidelor, cari aveau în vedere în primul loc interesele electorale, nu serviciul social. Dar azi administrațiunea e a guvernului frontului renașcerii naționale și nu a partidelor, deci poate fi încrezută cu serviciul social, și să nu se mai încarce bugetul cu atâția funcționari noi, a căror activitate atunci, când lipsește preceperea și simțul practic, cum se întâmplă de regulă la teoreticieni (culturalizatori), se poate ușor reduce la plimbări și discursuri, ba și la banchete.

X. — Azi, mulțămită prevederii și veghiării M. S. Regelui la destinele națiunii, țeara a scăpat de regimul destrăbălării și prădăciunii partidelor politice, și guvernul nu mai e legat de interese electorale, deci poate și are datorința să se cugete la ziua de mâine, la viitorul țerii și a națiunii, nu ca vechile partide, cari se întreceau să lase guvernului următor o situațiune financiară cât mai desperată. Azi guvernul e dator să facă mai presus de toate economii, să reducă numărul profesorilor, învățătorilor, măiestrelor, agronomilor, și peste tot învățământul teoretic (cel practic nu se face în școale, ci la măiestru, în lucrătoare) să judece, că de unde va plăti atâția funcționari de prisos, de lucș și atâtea pensii, când fântânile de petrol, dela cari statul are azi un venit de 4—5 miliarde, vor fi secate? După computurile cele mai optimiste aceasta se va întâmpla peste cel mult 30 de ani. deci atunci când vor ajunge la pensii zecile de mii de învățători, măiestre, agronomi... de prisos. numiți în timpul din urmă, fără nici un folos, și atunci de unde se vor plăti, când și azi toate salariile și pensiunile — afară de cele privilegiate ale învățătorilor și măiestrelor — sunt reduse și în stare de provisorat, în așteptarea unor timpuri mai binecuvântate, cari nu vin și nu sunt semne, că vor veni — din contră. Peste 30 de ani nu vor mai fi venituri nici din petrol, nici din vipturi, căci poporațiunea înmulțită va consuma prisosul de azi, care se esportază, și noi cei de azi abia putem plăti cametile și anuitățile datoriilor în străinătate (remase pe urma prădăciunii partidelor) din venitele petrolului și a vipturilor, cari ar fi trebuit să servească azi la investițiuni pentru timpurile, când nu le vom mai avea.